

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΙΣΡΑΗΛ

Τι κρύβεται πίσω από τον όρο αυτό

Άρθρο του Τζ.Μίκα Χάνκοκ - Αρχική δημοσίευση: 19.08.2025

Το άρθρο παρουσιάζεται σε ΔΙΑΣΚΕΥΗ από τον Αλκιβιάδη Τζελέπη με την προσθήκη πολλών στοιχείων και πληροφοριών από την Βίβλο
ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ 15.10.2025

1. Τι σηματοδοτεί ο όρος "**Μεγάλο Ισραήλ**" και γιατί τόσοι πολλοί αντέδρασαν έντονα από την προφανή υποστήριξη του Νετανιάχου στην ιδέα αυτή; Η κόκκινη γραμμή σηματοδοτεί την πιο εκτεταμένη ερμηνεία των συνόρων για τη γη, την οποία **υποσχέθηκε ο Θεός στον Αβραάμ** και τους απογόνους του και η υπόσχεση αυτή είναι καταγεγραμμένη μέσα στην Βίβλο.

Από την έναρξη του πολέμου στη Γάζα στις 7 Οκτωβρίου 2023, αλλά ακόμα και πιο πριν, οι αντισιωνιστές υποστηρίζουν ότι το Ισραήλ προκαλεί σκόπιμα τους γείτονές του για να επιδιώξει ένα επεκτατικό όραμα, για το όραμα του "Μεγάλου Ισραήλ". Το ερώτημα είναι **"μήπως η προφανής υποστήριξη του πρωθυπουργού Μπενιαμίν Νετανιάχου στην ιδέα του οράματος αυτού υποδηλώνει ότι επιδιώκει να επεκτείνει δραματικά τα σύνορα του Ισραήλ;"**

Ο όρος «Μεγάλο Ισραήλ» θεωρείται **σύγχρονος** και όλα αυτά τα χρόνια έχει χρησιμοποιηθεί από ερμηνευτές, μελετητές και αναλυτές με πολλούς διαφορετικούς τρόπους, αλλά συχνά χρησιμοποιείται για να περιγράψει τα **"ιδανικά σύνορα"** (τα όρια) της γης του Ισραήλ. Ο ίδιος ο όρος προέρχεται από διάφορες αφήγησης (παρουσίασης) στα κείμενα της Αγίας Γραφής, μέσα στα οποία οριοθετούνται τα σύνορα της ονομαζόμενης **«Γης της Επαγγελίας ή Υπόσχεσης»**.

2. Πιο συγκεκριμένα, προέρχεται από το πώς ορισμένοι άνθρωποι ερμηνεύουν τις υποσχέσεις, τις οποίες έδωσε ο Θεός στον Άβραμ (μετονομασθείς Αβραάμ) στο βιβλίο της Γένεσης, κεφ. ΙΕ/15:18-21, όπου ο Θεός, κάνοντας διαθήκη με τον Άβραμ, του είπε: **«...Εις το σπέρμα σου έδωκα την γην ταύτην, από του ΠΟΤΑΜΟΥ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ έως του ποταμού του μεγάλου, του ΠΟΤΑΜΟΥ ΕΥΦΡΑΤΟΥ· τους Κεναίους, και τους Κενεζαίους, και τους Κεδμωναίους, και τους Χετταίους, και τους Φερεζαίους, και τους Ραφαεήμ, και τους Αμορραίους, και τους Χαναναίους, και τους Γεργεσαίους, και τους Ιεβουσαίους»** (κείμενο αρχιμ. Νεόφυτου Βάμβα).

Η παραπάνω περιγραφή της γης, η οποία βασίζεται στους **δύο ποταμούς** (Αιγύπτου και Ευφράτη) φαίνεται πολύ μεγάλη, καθώς πολλοί μελετητές **ερμηνεύουν τον ποταμό Νείλο ως τον "ποταμό της Αιγύπτου"** και η γη εκτείνεται μέχρι τον Ευφράτη. Τα όρια όμως, κατά μερικούς μελετητές, δεν είναι σαφώς οριοθετημένα, καθόσον η αναφορά στις λαϊκές ομάδες (όπως Κεναίους, Φερεζαίους, κλπ) αναφέρεται σχεδόν αποκλειστικά σε όσους ζουν **εντός των συνόρων** του σύγχρονου κράτους του Ισραήλ, μαζί με μικρά τμήματα των σύγχρονων κρατών της Ιορδανίας και του Λιβάνου.

Υπάρχουν μελετητές της Βίβλου οι οποίοι εξετάζουν και συζητούν εάν ο **"ποταμός της Αιγύπτου"** είναι πράγματι ο Νείλος (ο οποίος έχει ένα σωστό όνομα στην Βίβλο), ή η αναφορά γίνεται για το **"Ουάντι αλ-Αρίς"** (το "ουάντι" είναι ένα μικρό ποτάμι, το οποίο έχει νερό μόνο κατά την περίοδο των βροχών) που μπορεί να σχημάτιζε τα σύνορα με την Αίγυπτο στο νοτιοανατολικό τμήμα της Νεγκέβ κατά τους Βιβλικούς χρόνους, οπότε θεωρούν ότι αυτό είναι το σύνορο, αυτός είναι ο "ποταμός της Αιγύπτου" και όχι ο ποταμός Νείλος.

Τα όρια που περιγράφει ο Θεός στο βιβλίο των Αριθμών, κεφ.ΛΔ/34:1-12 είναι διαφορετικά και πολύ πιο κοντά στη σύγχρονη επικράτεια του Ισραήλ. Εδώ, μπορεί να βρεθεί μία καλή ιδέα για τα πιθανά σύνορα στην περιγραφή στους Αριθμούς, σε συνδυασμό με τις δηλώσεις στον προφήτη Ιεζεκιήλ, κεφ.ΜΖ/47:13-22 (τα εδάφια παρατίθενται στο τέλος, για ενημέρωση).

3. Στη σύγχρονη περίοδο, από την ανάπτυξη του πολιτικού Σιωνισμού, σε αντίθεση με τη συνεχή λαχτάρα του Εβραϊκού λαού να επιστρέψει στην πατρίδα του, το ζήτημα των ακριβών συνόρων έχει γίνει θέμα **μεγάλης διαμάχης** των Βιβλικών μελετητών και ερευνητών. **Στις 24 Ιουλίου 1922**, η Κοινωνία των Εθνών παραχώρησε την Εντολή για την Παλαιστίνη στη Μεγάλη Βρετανία, με συγκεκριμένο στόχο την ανάπτυξη **«μιας εθνικής πατρίδας για τον Εβραϊκό λαό»**, ενώ παράλληλα δήλωνε σαφώς ότι **«δεν πρέπει να γίνει τίποτα που θα μπορούσε να θίξει τα πολιτικά και θρησκευτικά δικαιώματα των υφιστάμενων μη Εβραϊκών κοινοτήτων στην Παλαιστίνη»**. Αυτή η Εντολή περιελάμβανε την επικράτεια του σύγχρονου κράτους του Ισραήλ, μαζί με το σύγχρονο κράτος της Ιορδανίας. Ωστόσο, λίγο αργότερα η Κοινωνία των Εθνών, μαζί με τη Μεγάλη Βρετανία, αποφάσισαν ότι η Εντολή δεν περιελάμβανε τους Εβραϊκούς οικισμούς ανατολικά του ποταμού Ιορδάνη, οι οποίοι τελικά έγιναν το Χασεμιτικό Βασίλειο της Ιορδανίας.

Αργότερα, η Μεγάλη Βρετανία αθέτησε τις υποσχέσεις της προς τον Εβραϊκό οικισμό στην Παλαιστίνη, που βρισκόταν υπό Εντολή και προς την ευρύτερη Εβραϊκή κοινότητα, περιορίζοντας την Εβραϊκή μετανάστευση στην περιοχή. Ισραηλινός αξιωματούχος είπε ότι **«βρισκόμαστε σε μαραθώνιο δρόμο και όχι σε σπριντ»** και καθώς οι Ισραηλινές Αμυντικές Δυνάμεις προετοιμάζονται **για μακροχρόνια επιχείρηση** στην πόλη της Γάζας, έγιναν οι απαραίτητες προσαρμογές για την εξυπηρέτηση των εφέδρων, μειώνοντας την αστυνόμευση.

Κατά συνέπεια, η έννοια του "Μεγάλου Ισραήλ" ποικίλει ανάλογα με την ερμηνεία που δίνεται από τους **Βιβλικούς μελετητές**, αλλά και από τους **Βιβλικούς αρχαιολόγους**. Είναι ένας όρος που δεν αναφέρεται στην Βίβλο και πρόκειται για έναν σύγχρονο τεχνικό όρο. Σαφώς όμως πολλοί μένουν στην άποψη ότι η επικράτεια του "Μεγάλου Ισραήλ" περιλαμβάνει τα αρχαία όρια, τα οποία είχαν οι 12 φυλές του Ισραήλ.

4. Ενώ μέσα στην Αγία Γραφή και ειδικά στην Παλαιά Διαθήκη, δεν υπάρχει ο όρος "Μεγάλο Ισραήλ", η υπόσχεση την οποία ο Θεός έδωσε στον Αβραάμ, επαναλαμβάνεται συνέχεια στους απογόνους του και στην αναφορά αυτή πάντα υπάρχει ολική ή μερική παρουσίαση των ορίων της γης, την οποία θα κληρονομήσουν. Στον **ΑΒΡΑΑΜ**, ως τον πρώτο αποδέκτη της υπόσχεσης, του δίνονται σαφή όρια της γης που θα κληρονομήσει **«...από του ποταμού της Αιγύπτου, έως του ποταμού του μεγάλου, του ποταμού Ευφράτη»** (βλ. Γένεσις ΙΕ/15:18). Η υπόσχεση αυτή συνεχίστηκε στον **ΙΣΑΑΚ** (Γένεσις Κς'/26:1-5) και στον **ΙΑΚΩΒ** (Γένεσις ΚΗ/28:12-15). Ιστορικά γνωρίζουμε ότι οι Ισραηλίτες σε όλους τους αιώνες, μέχρι σήμερα ποτέ δεν είχαν στην κατοχή τους την κυριότητα της έκτασης, την οποία ο Θεός υποσχέθηκε αρχικά στον Αβραάμ και αργότερα στους απογόνους του, γεγονός που παραπέμπει ότι θα έχουμε εκπλήρωση της προφητείας στους έσχατους καιρούς, όπου θα παιχθεί και το τελευταίο κεφάλαιο της ιστορίας του Ισραήλ.

Ο Θεός και μετά από τους τρεις προπάτορες του Ισραήλ (Αβραάμ - Ισαάκ - Ιακώβ) συνέχισε **να υπενθυμίζει την υπόσχεσή Του και τα όρια της γης**, την οποία θα κληρονομούσουν οι Ισραηλίτες. Στον **ΜΩΥΣΗ**, μετά την έξοδο από την Αίγυπτο και την πορεία του λαού στην έρημο είπε: **«Θέλω θέσει τα όριά σου από της Ερυθράς Θαλάσσης μέχρι της θαλάσσης των Φιλισταίων, και από της ερήμου μέχρι του ποταμού (του μεγάλου) ...»** (Έξοδος ΚΓ/23:31). Το επανέλαβε αργότερα και στον διάδοχο του Μωυσή, τον **ΙΗΣΟΥ ΤΟΥ ΝΑΥΗ**, όπου στην υπόσχεση εκεί υπήρχαν συγκεκριμένα όρια: **«...Πάντα τον τόπον επί του οποίου πατήσκει το ίχνος των ποδών σας, εις εσάς έδωκα αυτόν, καθώς είπα εις τον Μωυσήν, από της ερήμου και του Λιβάνου τούτου, και έως του ποταμού του μεγάλου, του ποταμού του Ευφράτου, πάσα η γη των Χετταίων, και έως της θαλάσσης της μεγάλης προς δυσμάς του ηλίου (=Μεσόγειος), θέλει είσθαι το όριόν σας...»** (Ιησούς του Ναυή Α/1:3-4).

Αυτή η υπόσχεση του Θεού από τον Αβραάμ μέχρι τον Ιησού του Ναυή περιέχει **σαφείς τίτλους ιδιοκτησίας**, τόσο για τη διεκδικούμενη σήμερα περιοχή από τους Παλαιστίνιους, όσο

και για την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και δεν υπάρχει κανένας άλλος λαός μέσα σε ολόκληρη τη γη, ο οποίος να έχει τίτλους ιδιοκτησίας **απευθείας** από τον ίδιο τον Θεό.

5. Επειδή αναφέρθηκε παραπάνω ότι στα βιβλία των **Αριθμών** και του **Ιεζεκιήλ** τα όρια παρουσιάζονται με ένα διαφορετικό τρόπο, **είτε** σε ορισμένα σημεία, **είτε** διαφορετικά από την επικράτεια του σημερινού Ισραήλ, θα γίνει παράθεση των σχετικών περιγραφών, ώστε να είναι ολοκληρωμένη η παρουσίαση του θέματος και ο καθένας να έχει μια δική μου σφαιρική άποψη. Το κείμενο της Αγίας Γραφής είναι του αρχιμανδρίτη Νεόφυτου Βάμβα

ΑΡΙΘΜΟΙ ΛΔ/34:1-12

1. Και ελάλησε Κύριος προς τον Μωϋσήν, λέγων, 2. Πρόσταξον τους υιούς Ισραήλ και ειπέ προς αυτούς: Όταν εισέλθητε εις την γην Χαναάν, την γην εκείνην η οποία θέλει σας πέσει εις **κληρονομίαν**, την γην Χαναάν μετά των ορίων αυτής,

3. τότε το μέρος σας το προς **μεσημβρίαν** θέλει είσθαι από της ερήμου Σιν έως πλησίον Εδώμ· και τα μεσημβρινά όριά σας θέλουσιν είσθαι από του άκρου της αλμυράς θαλάσσης προς ανατολάς· 4. και το όριόν σας θέλει στρέφει από μεσημβρίας προς την ανάβασιν Ακραββίμ, και θέλει διέρχεσθαι εις Σίν· και θέλει προχωρεί από του μεσημβρινού μέρους έως Κάδης-βαρνή, και θέλει εκβαίνει εις Ασάρ-αδδάρ, και θέλει διαβαίνει έως Ασμών· 5. και θέλει στρέφεσθαι το όριον από Ασμών έως του χειμάρρου της Αιγύπτου, και **θέλει καταντήσκει** εις την θάλασσαν.

6. Δυτικόν δε όριον θέλετε έχει την θάλασσαν την μεγάλην· αύτη θέλει είσθαι το δυτικόν όριόν σας. 7. Και ταύτα θέλουσιν είσθαι τα αρκτικά όριά σας· από της μεγάλης θαλάσσης θέλετε θέσει όριόν σας το όρος Ωρ· 8. από του όρους Ωρ θέλετε θέσει όριόν σας έως της εισόδου Αιμάθ, και θέλει προχωρεί το όριον εις Σεδάδ· 9. και θέλει προχωρεί το όριον εις Ζιφρών, και **θέλει καταντήσκει** εις Ασάρ-ενάν· τούτο θέλει είσθαι **το αρκτικόν όριόν σας**.

10. Και θέλετε θέσει τα **ανατολικά όριά σας** από Ασάρ-ενάν έως Σεπφάμ· 11. και θέλει καταβαίνει το όριον από Σεπφάμ έως Ριβλά, προς ανατολάς του Αείν· και θέλει καταβαίνει το όριον και θέλει φθάνει εις το πλάγιον της θαλάσσης Χιννερών προς ανατολάς· 12. και θέλει καταβαίνει το όριον προς τον Ιορδάνην και **θέλει καταντήσκει** εις την αλμυράν θάλασσαν. **Αύτη είναι η γη σας κατά τα όρια αυτής κύκλω.**

ΙΕΖΕΚΙΗΛ ΜΖ/47:13-22

13. Ούτω λέγει Κύριος ο Θεός· **ταύτα θέλουσιν είσθαι τα όρια**, διά των οποίων θέλετε ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΣΕΙ την γην κατά τας **δώδεκα φυλάς του Ισραήλ**· ο Ιωσήφ θέλει έχει δύο μερίδας.

14. Σεις δε θέλετε κληρονομήσει αυτήν, έκαστος καθώς ο αδελφός αυτού· περί της οποίας ύψωσα την χείρα μου ότι θέλω δώσει αυτήν εις τους πατέρας σας· και η γη αύτη **θέλει κληρωθή εις εσάς εις κληρονομίαν**.

15. Και τούτο θέλει είσθαι **το όριον της γης προς το βόρειον πλάγιον**, από της θαλάσσης της μεγάλης, κατά την οδόν της Εθλών, καθώς υπάγει τις εις Σεδάδ, 16. Αιμάθ, Βηρωθά, Σιβραϊμ, ήτις είναι αναμέσον του ορίου της Δαμασκού και του ορίου της Αιμάθ, Ασάρ-αττιχών, η πλησίον των ορίων της Αυράν. 17. Και το όριον από της θαλάσσης θέλει είσθαι Ασάρ-ενάν, το όριον της Δαμασκού, και το βόρειον το κατά βορράν, και το όριον της Αιμάθ. **Και τούτο είναι το ΒΟΡΕΙΟΝ πλευρόν.**

18. Το δε ανατολικόν πλευρόν θέλετε μετρήσει από Αυράν και από Δαμασκού και από Γαλαάδ και από της γης του Ισραήλ κατά τον Ιορδάνην, από του ορίου του προς την θάλασσαν την ανατολικήν. **Και τούτο είναι το ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ πλευρόν.**

19. Το δε μεσημβρινόν πλευρόν προς νότον, από Θαμάρ έως των υδάτων της Μεριβά Κάδης, κατά την έκτασιν του χειμάρρου έως της μεγάλης θαλάσσης. **Και τούτο είναι το ΝΟΤΙΟΝ πλευρόν προς μεσημβρίαν.**

20. Το δε δυτικόν πλευρόν θέλει εἶσθαι ἡ μεγάλη θάλασσα ἀπὸ τοῦ ορίου, εὐσού ἔλθῃ τις κατέναντι τῆς Αἰμάθ. Τούτο εἶναι τὸ ΔΥΤΙΚΟΝ πλευρόν.

21. Οὕτω θέλετε διαίρεσαι τὴν γῆν ταύτην μεταξύ σας κατὰ τὰς ΦΥΛΑΣ τοῦ Ἰσραήλ. 22. Καὶ θέλετε κληρώσει αὐτὴν εἰς εαυτοὺς διὰ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΝ, μετὰ τῶν ξένων τῶν παροικοῦντων μεταξύ σας, ὅσοι γεννήσωσιν υἱοὺς ἐν μέσῳ σας· καὶ θέλουσιν εἶσθαι εἰς εσὰς ὡς αὐτόχθονες μεταξύ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· θέλουσιν ἔχει μεθ' ὑμῶν κληρονομίαν μεταξύ τῶν φυλῶν Ἰσραήλ.

